

על הסיוע בתכנון המחצית השניה של
החיים במישור המשפטי

עו"ד חובב איתן

מקורות החוק הרלוונטיים לדיון:

- חוק הירושה (1965)

- חוק החולה הנוטה למות (2005)

- חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (2016)

- חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

השתלבות/ התנגשות חוקים.

הנושא האמיתי: תכליתן החברתית, האנושית והבין אישית של מערכות החוק והמשפט.

אופני מימוש הוראותיו של אדם

- לאחר לכתו – באמצעות צו קיום צוואה או באמצעות צו ירושה

- בימי חייו – בהיותו כשיר – באמצעות ייפוי כח "רגיל"/ נוטריוני

- בימי חייו – במידה ואינו כשיר – באמצעות מינוי אפוטרופוס/ באמצעות ייפוי כח מתמשך אשר הוגדר מבעוד מועד

- הנחיות רפואיות מקדימות - "חוק החולה הנוטה למות".

- ("תנו לחיות בשקט ו/או תנו למות בשקט .....")

על צורות הצוואה השונות

- צוואה בכתב יד: "תיכתב כולה בידי המצווה, תישא תאריך כתוב בידו ותיחתם בידו".
- צוואה בעדים: תיחתם בידי המצווה בפני שני עדים (נטולי עניין כלפי הצוואה) אשר יאשרוה בחתימתם.
- צוואה בפני רשות: אמירה בע"פ/ הגשת צוואה לרשם לענייני ירושה/ שופט/ רשם בימ"ש או חבר בי"ד דתי.
- צוואה בעל פה: בהיות המצווה על ערש דווי ("אל מול פני המוות") בנוכחות שני עדים. בטלה כעבור חודש, אם המצווה עודו בחיים.

על ה"טנגו הסטאטוטורי" שבין מערכות

החוקים

- צוואת המצווה בהתאם לרצונו החופשי (חוק הירושה).

- הנחיותיו של אדם בהתאם ל"חוק החולה הנוטה למות".

- כשירותו של אדם – חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות.

- חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ("דיגניטאס")

הנחיות רפואיות מקדימות:

- על מערכת היחסים שבין דת למדינה – "חוק החולה הנוטה למות" התשס"ו – 2005.
- מסמך שאינו משפטי. מסמך הבעת רצון אישי חופשי.
- נערך על ידי אדם כשיר באמצעות טופס הנחיות רפואיות מקדימות של משרד הבריאות, נחתם על ידו, על ידי גורם רפואי ועל ידי שני עדים ונשלח למשרד הבריאות.
- תוקף ההנחיות – 5 שנים. יש לבחון ולחדש/ להאריך/ לבטל בהתאם לרצונו החופשי של כל אדם.
- דוגמא למסמך ההנחיות: הנחיות רפואיות מקדימות\הנחיות רפואיות מקדימות משרד הבריאות.pdf

מהי כשרות משפטית?

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב
(1962):

כל אדם כשיר לחובות ולזכויות משפטיות מלידתו ועד מותו
וכל אדם זכאי לבצע פעולות משפטיות אלא אם נשללה זכות
זו או הוגבלה על פי החוק או עפ"י פס"ד.

אדם בעל זכויות משפטיות אינו בהכרח כשיר לביצוע פעולות
משפטיות ואינו בהכרח בר חיוב בחובות:

קטין

חסוי

פסול דין

אפוטרופסות:

- חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות:
מינוי אפוטרופוס על אדם (בגיר) בשני מצבים:
הראשון: כאשר מדובר באדם בגיר אשר "אינו יכול, דרך קבע או דרך ארעי, לדאוג לענייניו, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומו".
השני: כשמדובר ב"פסול דין"- מי ש"מחמת מחלת נפש או ליקוי בשכלו" לא מסוגל לדאוג לענייניו.

- **חובות האפוטרופוס**

(פרטת נכסי החסוי, דו"ח כספי שנתי)

- **שחרור אפוטרופוס מתפקידו**

במותו, במות החסוי, עפ"י החלטת בימ"ש

מורכבות וסרבול תפקוד האפוטרופוס (בקשה לביצוע פעולה, הבהרות מטעם האפו"ל ועוד).

”עקיפת אפוטרופסות”

ייפוי כח נוטריוני בלתי חוזר (“חיי מדף”)

ייפוי כח בבנק, ייפוי כח להעברת טסט
וכיו”ב - בטלים

עדכון שנת 2016 – חוק הכשרות – ייפוי כח
מתמשך

השינוי:

במרץ 2016 תוקן חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

השינוי המרכזי שהביא איתו התיקון:

האפשרות למתן ייפוי כוח מתמשך ומתן הנחיות של אדם, מה ייעשה ברכושו וכיצד ענייניו האישיים יטופלו, כולל הנחיות לטיפול רפואי בגופו במידה ויגיע למצב בו לא יהיה מסוגל לקבל החלטות אלה בעצמו.

הרעיון המרכזי בשינוי הוא, לשמור על כבודו של אדם ולממש את רצונו גם בשעה שלא יוכל עוד להביע אותו בעצמו.

ייפוי כוח מתמשך:

- ייפוי כוח מתמשך הוא מסמך משפטי המאפשר לכל אדם בגיר, לקבוע כיצד ועל ידי מי יטופלו ענייניו בעתיד במידה ויגיע למצב בו לא יוכל לטפל בכך בעצמו.

כיצד עורכים אותו?

אילו סוגים של ייפויי כוח מתמשך יש?

האם צריך להפקידו?

קיימים שני סוגי ייפוי כח:

ייפוי כוח מתמשך בעניינים אישיים ובעניינים רפואיים

מתייחס לרווחה האישית של האדם, לצרכיו היומיומיים, למקום מגוריו, לבריאותו, לענייניו הגופניים, הנפשיים או החברתיים. תחת קטגוריה זאת נכנסים גם עניינים רפואיים. ניתן גם לערוך "ייפוי כוח מתמשך רפואי" שמתייחס לעניינים הבריאותיים בלבד.

ייפוי כוח מתמשך בענייני רכוש

מתייחס לטיפול בכלל נכסיו, כספיו והתחייבויותיו של האדם. הממנה יכול לקבוע כי מיופה הכוח הוא האדם המוסמך לקבל בשמו החלטות עתידיות ולהשאיר למיופה הכוח את שיקול הדעת לגבי תוכן ההחלטות, או שהוא יכול לפרט מהו רצונו לגבי תוכן ההחלטות שיתקבלו בנושאים השונים וזאת באמצעות קביעת "הנחיות מקדימות". הממנה יכול גם להחליט על "אנשים מיוחדים" שיקבלו מידע או דיווחים ממיופה הכוח על החלטות שקיבל או פעולות שביצע או לקבוע שהאפוטרופוס הכללי יפקח על מיופה הכוח.

כיצד עורכים ייפוי כוח מתמשך?

- הממנה יערוך ייפוי כוח מתמשך בפני עורך דין בעל כרטיס חכם אשר עבר הכשרה של האפוטרופוס הכללי.

ייפוי הכוח המתמשך יכול חתימות של הממנה, מיופה הכוח ועורך הדין וכן ייחתם אלקטרונית ע"י עורך הדין.

היכן מפקידים את ייפוי הכוח?

- **חובה להפקיד את ייפוי הכוח המתמשך אצל האפוטרופוס הכללי במשרד המשפטים - באמצעות הפקדה מקוונת על ידי עו"ד בעל כרטיס חכם או באופן אישי על ידי הממנה.**
- **ממועד הפקדת ייפוי הכוח המתמשך ועד למועד כניסתו לתוקף – ישלח האפוטרופוס הכללי לממנה "תזכורת", אחת לשלוש שנים, בכדי לוודא שאין הממנה רוצה לשנות את ייפוי הכוח בשל שינוי נסיבות או מטעם אחר.**

דוגמאות מן הפרקטיקה:

- **תושב אשקלון חסוי (אשר הוגדר כחסוי ואשר מונה לו אפוטרופוס בצו בימ"ש) אשר ערך צוואה בהשפעת מי מקרוביו – צוואה אשר נפסלה וניתן צו ירושה בעיזבונו.**
- **חבר קיבוץ עירי אשר ביקש למנות גורם חיצוני כמיופה כוח על כל ענייניו עקב חוסר הבנות בינו לבין קיבוצו. כפה התנהלות מורכבת ומגבילה. ירשה אותו – המדינה.**
- **אפוטרופוסית מישוב בצפון הארץ אשר נקטה ב"המשכיות ירושתית" בנכסי החסוי לאחר מותו – הגם שמינויה פג והגם שרצונו האחר של החסוי הוגדר בצוואה וותיקה.**

המשך - דוגמאות מן הפרקטיקה:

- חבר קיבוץ במרכז הארץ – אשר חובר למכשירים מאריכי חיים למשך חודשים ארוכים בניגוד לרצונו שבעל פה.
- חברת קיבוץ אשר לא הספיקה לערוך ייפוי כח מתמשך לה ולבעלה. לאחר אירוע מוחי קשה שאירע לבעלה, נאלצה להפריד חשבונות, להגביל פעולות בנכסים, להיות כפופה לאפוכ"ל ולבקש אישורי ביהמ"ש לביצוע פעולות.
- תיק התנגדות מורכב הכולל מספר צוואותיו של בעל משק חקלאי, חלקן נערכו בהיותו כשיר באופן גבולי – נדון בימים אלו בביהמ"ש לענייני משפחה בבאר שבע.

דברי סיכום:

- קיימת מורכבות הגדרתית בכל הנוגע למיסוד רצונו של אדם באשר לפרק הזמן אשר בו יכול ולא יהא כשיר עוד בימי חייו.
- הן הציבור והן בעלי התפקידים אינם בקיאים באופן מלא בנושאים אלו או אינם מעודכנים בדבר השינויים.
- קיימים גורמי מקצוע אשר עקב תפיסתם האידיאולוגית אינם מוכנים לקחת חלק בהליכים אלו.
- הסוגיה המרכזית אשר תמיד צריכה להוביל הן את המחוקק והן את הרשות השופטת – מהי התכלית החברתית לעצם חקיקת החוק ומהו אופן מימושו הראוי ברוח "ערכי מדינת ישראל" (סוגיה לא בלתי מורכבת כשלעצמה...).

שאלות והתייחסות

hovaveitanlaw@gmail.com

תודה רבה על ההקשבה, ובברכת בריאות
ואריכות ימים!

